וְלֹא קִבֵּל עָלָיו השומר את שְׁמִירַת נְזָקָיו של השור, לשומרו שלא יזיק אחרים, וממילא החיוב לשמור על השור שלא יזיק נשאר על הבעלים, וכיון שהזיק השור את שורו של השואל, חייב בעל השור לשלם לו חצי נזק לתם ונזק שלם למועד. מקשה הגמרא: אִי הָכִי, אִימָא סֵיפָא, נִפְרְצָה המחיצה בַּלַּיְלָה באונס, אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לִסְטִין, וְיָצְתָה וְהִזִּיקָה, פָּטוּר השומר. ויש לדייק, הָא נפרצה בַּיּוֹם, חַיָּיב השומר, ולפירושך קשה, הָא מדובר שלֹא קִבֵּל עָלָיו השומר את שְׁמִירַת נְזָקָיו של השור. מתרצת הגמרא: יש להוסיף בלשון הברייתא, וְהָכִי קָאָמַר, אִם קִבֵּל עָלָיו אף את שְׁמִירַת נְזָקָיו, ונגח השור של המשאיל שוורים אחרים חַיָּיב השומר, אך אם נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה, אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְתָה באונס וְהִזִּיקָה, פָּטוּר.

הגמרא מקשה מברייתא על רבי אלעזר הפוטר נזקי שן ורגל בחצר השותפים: מקשה הגמרא, אֵינִי – וכי כך הוא הדין, וְהָא תָּנֵי – שנה רַב יוֹסֵף בברייתא, חָצֵר הַשּׁוּתָפִים, וְהַפּוֹנְדָק – אכסניה לעוברי דרך, והזיק שורו של אחד השותפים או האורחים את חבירו, חַיָּיב בְּחֵן עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, וּתְיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר הפוטר שן ורגל בחצר השותפים. מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְתִסְבְּרָא מַתְנִיתָא מִי לֹא פְּלִיגִי – וכי אתה סבור שאין ברייתא אחרת החולקת על ברייתא זו, וְהָתְנִיָא, אַרְבָּעָה כְּלָלוֹת [כללים] הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּרשׁוּיוֹת נְזָקִין, א. כָּל מקום שֶׁהוּא רְשׁוּת – שיש רשות רק לַנִּיזָּק להכנס בו, וְלֹא לַמַּזִּיק, ונכנס המזיק שלא כדין, חַיָּיב בַּכֹּל, ואפילו קרן תמה משלמת נזק שלם. ב. מקום דְּמַזִּיק – שיש לו רשות להכנס, וְלֹא לַנִּיזָּק, פָּטוּר המזיק מִכָּל חיוב, כיון שלא היה הניזק רשאי להכנס. ג. מקום שיש רשות לָזֶה וְלָזֶה להכנס, כְּגוֹן חָצֵר הַשּׁוּתָפִים, וְהַבִּקְעָה – מקום שרועים שם שוורים, פָּטוּר בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, כיון שאין זו 'שדה אחר' שחייבה התורה, שהרי אין זה מיוחד לניזק, אבל עַל הַנְּגִיחָה, וְעַל הַנְּגִיפָה, וְעַל הַנְּשִׁיכָה, וְעַל הֲרָבִיצָה וְעַל הַבְעִיטָה, שהם קרן ותולדותיה, הדין הוא שֶׁתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, כדין קרן ברשות הרבים. ד. מקום שאין רשות לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה להכנס, כְּגוֹן חָצֵר שָׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם, חַיָּיב בּוֹ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, אבל עַל הַנְּגִיחָה, וְעַל הַנְּשִׁיכָה, וְעַל הַנְּגִיפָה, וְעַל הֲרָבִיצָה וְעַל הַבְעִיטָה, תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. מסיימת הגמרא את התירוץ, קָתָנֵי מִיהַת – מכל מקום שנינו בכלל השלישי, שחָצֵר הַשּׁוּתָפִין וְהַבִּקְעָה פָּטוּר בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, ורבי אלעזר סובר כברייתא זו, החולקת על הברייתא ששנה רב יוסף.

הגמרא מבארת שאפשר ליישב את שתי הברייתות באופן שלא יחלקו. מקשה הגמרא: קַשְׁיָא אַהֲדֵי – הברייתות סותרות זו את זו, שבברייתא אחת מבואר ששן ורגל חייבים בחצר השותפים, ובברייתא השניה מבואר שהם פטורים. מתרצת הגמרא: כִּי תְּנָיָא הָהִיא – מה ששנינו בברייתא הפוטרת שן ורגל בחצר השותפים, היינו בְּחָצֵר שהיא מְיוּחֶדֶת לָזֶה וְלָזֶה – למזיק ולניזק השותפים בה, בֵּין לְהִכָּנֵס פְּרוֹת בֵּין לְהִכָּנֵס שְׁוָורִים, וכיון שכך דינה כרשות הרבים, ששן ורגל פטורים בה, וקרן חייבת. אבל הָהִיא – הברייתא דְּרַב יוֹסֵף המחייבת שן ורגל בחצר השותפים, עוסקת בְּחָצֵר המְיוּחֶדֶת לשניהם לְפֵרוֹת, וְלשניהם אֵינָהּ מְיוּחֶדֶת לְשָׁוְורִים, כלומר אסור להם להכניס בה שוורים, דִּלְגַבֵּי נזקי שֵׁן ורגל הַוְיָא לָהּ חָצֵר הַנִּיזָּק, כיון שהניזק היה רשאי להניח שם את פירותיו, ולמזיק היה אסור להכניס את שורו, ולכן חייבים בה על השן והרגל.

מוכיחה הגמרא חילוק זה: דַּיְקָא נָמֵי – גם לשון הברייתות מדוקדק כן, דְּקָתָנֵי הָכָא – בברייתא המחייבת שן ורגל בחצר השותפים לשון 'חצר השותפים והפונדק', ויש לפרש שחצר השותפים היא דְּוַמְיָא דְּפוּנְדָּק – דומה לפונדק, שהוא מלון לסוחרים, ואין הדרך להכניס שם בהמות, וכך גם 'חצר השותפים' היא מיוחדת לפירות ולא לשוורים, ודינה כרשות הניזק. וּמאידך, קָתָנֵי הָתָם – בברייתא הפוטרת נזקי שן ורגל בחצר השותפים, לשון 'חצר השותפים והבקעה', ויש לפרש שחצר השותפים היא דְּוַמְיָא דְּבִקְעָה, שלכולם יש רשות לרעות שם את בהמותיהם, ובן חצר השותפים היא מיוחדת לשניהם אף לשוורים, ולכן דינה כרשות הרבים הפטורה בנזקי שן ורגל. מסיימת הגמרא, שְׁמַע מִינָּהּ – אכן מוכח כן מדיוק הלשונות.

מקשה הגמרא על חילוק זה: מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, כֵּיוָן דְּחצר זו מְיוּחֶדֶת לשניהם לְפֵרוֹת, כיצד מחייבים בה את השן והרגל, וְהָא כדי לחייב בהם בְּעֵינָן – יש צורך שיתקיים לשון הפסוק (כב ד) 'וּבִעֵר בְּשָׂדֶה אַחֵר', שהנזק יהיה בשדה של 'אחר', ולא בחצר המזיק, וְלֵיכָּא – ודבר זה אינו מתקיים כאן, שהרי חצר זו שייכת גם למזיק, לגבי הכנסת פירות. מתרצת הגמרא: אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, כֵּיוָן דְּחצר זו אֵינָהּ מְיוּחֶדֶת לשניהם לְשָׁוְורִים, ולמזיק אסור להכניס שם את שורו, 'שָׂדֶה אַחֵר' קָרֵינָא בֵּיהּ – ניתן לכנותה 'שדה אחר'.

הגמרא מבררת האם כשם שאפשר לבאר את הברייתות שלא יחלקו, יש לבאר גם את דברי רב חיסדא ורבי אלעזר שנחלקו לעיל (יג:) אם שן ורגל חייבים בחצר השותפים. אומרת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדְּרִפְתִּי לְרַבָּנָא, לֵימָא – שמא נאמר, מַדְּמַתְנִיתָא – מכך שהברייתות לֹא פְּלִיגִי, וכמו שהתבאר לעיל שיש שני סוגים של חצר השותפים, כך אֲמוֹרָאֵי נָמֵי לֹא פְּלִיגִי – גם האמוראים אינם חולקים בנידון זה, אלא רב חסדא עסק בחצר המשותפת רק לפירות ולא לשוורים, ודינה כחצר הניזק שחייבים בה על שן ורגל, ואילו רבי אלעזר עסק בחצר שהשותפות היא גם בפירות וגם בשוורים, ודינה כרשות הרבים שפטורים בה על שן ורגל. אָמַר לֵיהּ רבינא, אִין – כן, יתכן שהאמוראים לא חולקים.

הוסיף רבינא ואמר, וְגם אִם תִּמְצָא לוֹמַר שהאמוראים פְּלִיגִי, יש לומר שלא נחלקו בכל חצר השותפים, אלא רק בחצר המיוחדת לפירות ולא לשוורים, וּבְקוּשְׁיָא דְּרַבִּי זֵירָא וּכְפֵירוּקָא דְּאַבַּיֵי פְּלִיגִי – נחלקו בסברותיהם של רבי זירא בקושייתו ואביי בתירוצו, כלומר, רבי אלעזר סובר בקושייתו של רבי זירא, שחצר כזו נחשבת כרשות הרבים כיון שהמזיק רשאי להכניס לשם פירות, ופטורים בה על שן ורגל, ורב חסדא סובר כתירוצו של אביי, שחצר כזו נחשבת כרשות הניזק, כיון שלמזיק אסור להכניס לשם את שורו, וחייבים בה על שן ורגל. אבל בחצר שמיוחדת לשניהם לפירות ולשוורים לדברי הכל נחשבת כרשות הרבים ופטורים בה על שן ורגל:

הגמרא חוזרת לבאר את הברייתא של רבי שמעון בן אלעזר. אומרת הגמרא: גּוּפָא, אַרְבָּעָה כְּלָלוֹת הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּנִזְקִין, כָּל שֶׁהוּא רְשׁוּת לַנִּיזָּק וְלֹא לַמַּזִּיק, חַיָּיב בַּכֹּל. מדייקת הגמרא: לשון 'חייב עַל הַכֹּל', שמשמעותה חיוב בכל אבות הנזקין לֹא קָתָנֵי בברייתא, אֶלָּא נאמרה לשון 'חַיָּיב בַּכֹּל', ומשמע שהחידוש הוא שבחצר הניזק חייב המזיק בְּכוּלֵּי נֶזֶק, אף במקום שבדרך כלל חייב רק חצי נזק, והיינו בקרן תמה. שואלת הגמרא: מַנִּי – מי הוא התנא הסובר כן. משיבה הגמרא: רַבִּי טַרְפוֹן הִיא, דְּאָמַר במשנה להלן (כד:): היזק מְשׂוּנֶּה של הבהמה, והיינו קֶרֶן תמה, שנעשה בְּחָצֵר הַנִּיזָּק, נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם. מקשה הגמרא: אם כן, אִימָא סֵיפָא של הברייתא, חצר שאינה שייכת לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, כְּגוֹן חָצֵר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם, חַיָּיב בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל. ותחילה מבארת הגמרא את הברייתא, ואחר כך מקשה ממנה, מַאי 'לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה', אִילֵימָא כפשוטו, שאינה שייכת לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה כְּלָל, אֶלָּא דְּאדם אַחֵר, והניח שם הניזק את פירותיו שלא ברשות, ונכנס שורו של המזיק שלא ברשות ואכלם, אם כן קשה, וְהָא בְּעֵינָא – והרי יש צורך שיתקיים הפסוק 'וּבִעֵר בְּשָׂדֶה אַחֵר', והיינו שדה הניזק, וְלֵיכָּא – אין זה מתקיים כאן, שהרי החצר אינה של הניזק. אֶלָּא פְּשִׁיטָא שכוונת הברייתא 'לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה' – שאינה שייכת לשניהם, אֶלָּא דְּחַד מהם, והיינו של הניזק. מסיימת הגמרא את קושייתה, וְאם כן קשה, שהרי קָתָנֵי בְּסֵיפָא שבאופן כזה תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, ובדין זה אֲתָאן לְרַבָּנָן – באנו לשיטת חכמים החולקים על רבי טרפון, דְּאָמְרִי, כְּשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, חֲצִי נֶזֶק הוּא דְּמְשַׁלֵּם, ואם תאמר שהכלל הראשון שבברייתא נאמר בדעת רבי טרפון, נמצא שהרִישָׁא היא כְּרַבִּי טַרְפוֹן, וְאילו הסֵּיפָא כְּרַבָּנָן.

מתרצת הגמרא: אִין – אכן יש לומר שהרישא נאמרה בדעת רבי טרפון ולכן דינה כרשות הרבים הפטורה בנזקי שן ורגל. מסיימת הגמרא, שְׁמַע מִינָּהּ – אכן מוכח כן מדיוק הלשונות.

המשך בעמוד קכב

והסיפא בדעת חכמים, **דְּהָא אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה** לגבי ביאור המשנה להלן (טו:), **שֵׁינָּא** – תלמיד חכם מחודד בתלמודו, **שָׁבוֹק מַתְנִיתִין** – הנח את טרחתך ליישב את המשנה לפי תנא אחד, **וְתָא אַתָּרָאי** – ובוא אחרי, כלומר אמור כמוני, **שְׁרֵישָׁא רַבִּי טַרְפוֹן וְסֵיפָא רַבָּנָן,** ואף את הברייתא כאן יש להעמיד כך. נמצא לפי זה שאין בברייתא ארבעה כללים ממש, אלא הכלל הראשון והרביעי עוסקים באותו אופן של חצר השותפים, והראשון הוא בשיטת רבי טרפון, והרביעי בשיטת חכמים.

מביאה הגמרא תירוץ נוסף על הסתירה בברייתא: **רַבִּינָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרָבָא אָמַר,** לעולם **כּוּלָּהּ** – כל הברייתא **כְּרַבִּי טַרְפוֹן הִיא, וּמַאי 'לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה'** שנאמר בכלל הרביעי, אין הכוונה לחצר ששייכת לגמרי רק לניזק, אלא **לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה** – אינה משותפת לשניהם **לְפֵירוֹת, אֶלָּא דְּחַד,** והיינו שרק לניזק מותר להכניס פירות, אך היא ששייכת **לָזֶה וּלְזֶה לְשָׁוְורִים,** דממילא יש חילוק בין סוגי הנזקים, **לְגַבֵּי נזקי שֵׁן, דַּוְיָא לָהּ כְּחָצֵר דַּנַּיְזָק,** שהרי רק הוא רשאי להכניס לשם את פירותיו, אך **לְגַבֵּי קֶרֶן דַּוְיָא לָהּ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וקרן תמה חייבת שם אף לרבי טרפון רק חצי נזק.

מקשה הגמרא: **אִי הָכִי,** מדוע אמרה הברייתא שיש בה **אַרְבָּעָה** כללים, הלא רק **שְׁלֹשָׁה** כללים **הֲווּ,** והיינו השלשה הראשונים, ואילו בכלל הרביעי לא התחדש דין נוסף, שהרי לגבי שן נחשבת חצר זו כרשות הניזק, והתבאר בכלל הראשון ששן חייבת בחצר הניזק, ואילו לגבי קרן נחשבת חצר זו כרשות הרבים, וכבר התבאר בכלל השלישי שקרן חייבת ברשות הרבים.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק,**

אבן יש בברייתא רק **שְׁלֹשָׁה בְּלָלוֹת** – שלשה סוגי רשויות, שהם חצר המזיק, חצר הניזק, וחצר השותפים, אך דינים אלו שייכים **בְּאַרְבַּע מְקוֹמוֹת**, שהרי בכלל הרביעי נוספה רשות שונה, שלענין שן ורגל דינה כרשות הניזק ולגבי קרן דינה כרשות הרבים, והיא רשות המיוחדת לשניהם לשוורים, ורק לניזק לפירות:

משנה

המשנה מבארת דיני תשלומי הנזק, ומפרטת בקיצור שמונה דינים:

שׁוּם כֹּפֶר – שומת הנזק צריכה להיות בכסף, כלומר שיש להעריך הנזק לפי שווי כסף שאותו ישלם המזיק. **שָׁוֶה כֹּפֶר** – המזיק צריך לשלם את הנזק בדברים שהם 'שוה כסף', כלומר קרקעות.

בִּפְנֵי בֵית דִּין. וְעַל פִּי עֵדִים – אין יכולים לחייב את המזיק, אלא על פי שני עדים שהעידו על מעשה ההיזק. ועדים אלו צריכים שיהיו **בְּנֵי חוֹרִין** ולא עבדים, **וּבְנֵי בְרִית** – ישראלים ולא גוים.

וְאַף הַנָּשִׁים בִּכְלַל הַנָּזָק – בכלל דיני נזיקין, ואם הזיקו את ממון האשה או שממון האשה הזיק לאחרים, חייבים לשלם.

וְהַנִּיזָק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין – ויש פעמים שאף הניזק נושא בתשלומי הנזק, כלומר שאין המזיק משלם כל שווי הנזק:

גמרא

מבררת הגמרא: **מַאי** כוונת המשנה **'שׁוּם כֹּפֶר'. אָמַר רַב יְהוּדָה, שׁוּם זֶה** – שומה זו שבית דין שמים את שווי הנזק, **לֹא יְהֵא אֶלָּא בְּכֶסֶף** – צריך שישומו אותה בכסף ולא בדבר אחר, וכפי שיתבאר להלן.

וְתָנִינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנָן – ושנינו במשנה כאן כמו הדין המבואר בברייתא, ומוכח שברייתא זו נכונה היא ויש לסמוך עליה להלכה.

ששנינו בברייתא, **פָּרָה שֶׁהִזִּיקָה טַלִּית** – שדרסה על הטלית והזיקה אותה, **וְטַלִּית שֶׁהִזִּיקָה פָּרָה** – או שהזיקה הטלית פרה, שהניח טלית ברשות הרבים ונתקלה בה הפרה והזקה, **אֵין אוֹמְרִים תֵּצֵא פָּרָה בְּטַלִּית** – שיקחו בית דין את הפרה שהזיקה אף אם שווה יותר מכפי הנזק, ויתנו אותה לניזק תמורת הטלית, וְכן אין אומרים שתצא **הַטַּלִּית בְּפָרָה**, ואף אם שווה יותר מהפרה, **אֶלָּא שָׁמִין אוֹתָהּ** – את הפרה או הטלית שהזקו **בְּדָמִים**, כמה היה שווי הנזק, וסכום זה בלבד ישלם המזיק:

שנינו במשנה, **שָׁוֶה כֹּפֶר:**

הגמרא מביאה ברייתא המבארת כוונת המשנה: **דְּתָנוּ רַבָּנָן**, מה שנאמר במשנה **'שָׁוֶה כֹּפֶר', מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין** – יורדים לנכסי המזיק לגבות את חובו, **אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת**, כלומר קרקעות, ולא מנכסים שאין להם אחריות, כלומר ממטלטלין. **אֲבָל אִם קָדַם הַנִּיזָק וְתָפַס מִטַּלְטְלֵי** מידי המזיק, **בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ** את חובו **מֵהֶן.**

הגמרא מבארת דברי הברייתא: **אָמַר מַר, 'שָׁוֶה כֹּפֶר' מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת.** שואלת הגמרא, **מַאי מַשְׁמַע** – איך 'שוה כסף' משמע קרקעות. מבארת הגמרא, **אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא**, 'שוה כסף' היינו **דָּבָר הַשָּׁוֶה כָּל כֶּסֶף** - שמשלמים תמורתו כל סכום כסף, ואף הרבה יותר משוויו. ומבררת הגמרא, **מַאי נִיהוּ** – מה הכוונה בזה שמשלמים עליו כל סכום כסף, ודאי היינו **דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ דיני אוֹנָאָה**, והיינו קרקע שאף אם ישלמו עליו יותר משוויו אין המקח בטל ואין המוכר צריך להחזיר הכסף ללוקח, מה שאין כן מטלטלים שיש בהם אונאה, אך אם כן יקשה, והלא **עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת נַמִּי אֵין לָהֶן אוֹנָאָה**, שאם שילם הלוקח על העבד או על השטר יותר משוויו אין המקח בטל, ואילו בברייתא מבואר שאין בית דין גובים אלא מנכסים שיש להם אחריות, והיינו קרקע בלבד, ולא עבדים ושטרות, ומבואר שרק קרקעות נקראים 'שוה כסף'.

רבה בר עולא חוזר ומתרץ באופן אחר: **אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא,** 'שוה כסף' היינו **דָּבָר הַנִּקְנֶה בְּכֶסֶף** ולא במשיכה, והיינו קרקע שנקנית בכסף ולא במשיכה.

מקשה הגמרא, **עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת נַמִּי נִקְנִין בְּכֶסֶף** ולא במשיכה, ואילו בברייתא מבואר שרק קרקעות הם 'שוה כסף'.

אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי, 'שוה כסף' היינו קרקעות לפי שהם **שָׁוֶה כֶּסֶף וְלֹא כֶּסֶף** – שהקרקע אינה דומה לכסף שמתקבל על ידי כל אדם בכל מקום, שאינה מיטלטלת ממקום למקום, **וְאִילוּ הָנֵי כּוּלְּהוּ** – שאר כל המטלטלין ואף עבדים ושטרות, **כֶּסֶף נִינְהוּ** – דומים הם לכסף, לפי שאפשר לטלטלם מעיר לעיר וכל אדם מוכן לקבלם, ואם לא ימכרו כאן ימכרו במקום אחר.

ובעיקר דין המשנה: **רָמֵי לֵיהּ** – הקשה לו סתירה **רַב יְהוּדָה בַּר חִינָּנָא לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, תָּנָא** – בברייתא שהובאה לעיל **'שָׁוֶה כֶּסֶף' מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת, וְהָתַנְיָא** בברייתא אחרת, נאמר בפסוק בפרשת בור (שמות כא לד) 'בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו', ויש לדרוש מתיבת 'ישיב', שהרי אפשר לכתוב 'ישלם כסף לבעליו', אלא שבאה תיבה זו **לְרַבּוֹת** שיכול המזיק לשלם אף **שָׁוֶה כֶּסֶף, וַאֲפִילּוּ סוּבִין,** ואינו צריך לשלם במעות דוקא. ומבואר שגובים מהמזיק אף מטלטלין ולא קרקעות בלבד.

מתרצת הגמרא: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּיִתְמֵי** – המשנה מדברת ביתומים שמשלמים על נזקי אביהם, שמהם אין בית דין גובים אלא מקרקעות בלבד, לפי שמטלטלין של יתומים אינם משתעבדים לבעל חוב, אך מהמזיק עצמו גובים אף ממטלטלים.

מקשה הגמרא: **אִי בְּיִתְמֵי, אֵימָא סֵיפָא** של הברייתא, **'אִם קָדַם נִיזָּק וְתָפַס מִטַּלְטְלֵי בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן', וְאִי** מדובר **בְּיִתְמֵי, אַמַּאי בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן,** והלא מטלטלין של יתומים לא משתעבדים לבעל חוב, ואין מועיל תפיסת הניזק.

מתרצת הגמרא: **כְּדַאֲמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן** במסכת כתובות (פד:), שיש אופן שהתפיסה תועיל, כגון **שֶׁתָּפַס מֵחַיִּים, הָכָא נַמִּי** אפשר לתרץ שמדובר **שֶׁתָּפַס** הניזק מטלטלין מהמזיק **מֵחַיִּים,** ואחר כך מת, שבאופן זה גובים מהמטלטלין שתפס.

שנינו במשנה: **בִּפְנֵי בֵית דִּין:**

ומבינה הגמרא הכוונה, שהקרקע שממנה גובים בית דין מהמזיק צריך שתהיה בפני בית דין, כלומר ביד המזיק ולא ביד זה שקנאה ממנו, **וּפָרַט לְמוֹכֵר נָכְסָיו** אחר שהזיק, **וְאַחַר כָּךְ הוֹלֵךְ לְבֵית דִּין** להתדיין עם הניזק, שכיון שמכר את נכסיו אין בית דין גובים מהלוקח. ומקשה הגמרא: **שְׁמַע מִינָּהּ** – האם אכן נשמע מהמשנה כאן, **שְׁלָוָה וּמָכַר נָכְסָיו וְאַחַר כָּךְ בָּא לְבֵית דִּין, אֵין בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן,** והרי הלכה פסוקה היא שמלוה גובה את חובו מהלקוחות.

אֶלָּא, בהכרח כוונת המשנה לדין אחר, לומר שאת דיני הקנסות דנים רק בבית דין מומחים, **וּפָרַט לְבֵית דִּין הֶדְיוֹטוֹת,** שאינם יכולים לדון:

שנינו במשנה: **עַל פִּי עֵדִים:**

מבארת הגמרא שכוונת המשנה למעט, **פָּרַט לְמוֹדֶה בְּקִנָּם וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים** – שאם הודה אדם בבית דין על מעשה שעשה המחייבו קנס מהתורה, ואחר כך באו עדים והעידו על כך, **שֶׁהוּא פָּטוּר** מלשלם, שהמודה בקנס פטור מלשלם אף אם אחר כך העידו עליו עדים.

שואלת הגמרא: **הָנִיחָא** ביאור זה, **לְמַאן דְּאָמַר מוֹדֶה בְּקִנָּם וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים פָּטוּר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מוֹדֶה בְּקִנָּם וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים חַיָּיב, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר.**

מבארת הגמרא: אכן לדעתו אין כל חידוש בדין זה של המשנה, **וְסֵיפָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ** – ועיקר החידוש הוא בסיפא של המשנה,